

153. Fokkerijvraag van de biologische melkveehouders

Tussen de biologische melkveehouders in Nederland bestaat veel diversiteit, ook als je kijkt naar hun fokkerij. In het voorjaar 2005 hebben wij een enquête gehouden onder 342 bedrijven naar de vraag voor fokkerij. Uit de 151 antwoorden bleek dat veel bedrijven die nu Holstein koeien hebben, verder willen met allerlei kruisingsdieren. Daarnaast kiest een groot deel voor Nederlandse rassen.

Bedrijfsstrategie en fokkerijvraag

Het doel van de studie was het kijken naar de fokkerijvraag gerelateerd aan de bedrijfsstrategie. Dit met de verwachting dat een verschil in bedrijfsstrategie een verschil in fokkerijvraag met zich mee brengt. Veehouders werden gevraagd zichzelf in te delen onder de groep 'Melkproducenten', 'Multifunctionele bedrijven' of een 'Natuurlijk' bedrijf dat streeft naar zoveel mogelijk natuurlijke processen, waaronder ook natuurlijke dekking van de koeien. Deze drie groepen boeren bleken duidelijk aanwezig maar uit tabel 1 komt vooral naar voren dat er veel spreiding (zie de s.d.) is binnen de groepen in bedrijfskenmerken.

Tabel 1: bedrijfskenmerken per strategie

	'Melkproducent' (N=74)		'Natuurlijk' (N=19)		'Multi-Functioneel' (N=58)	
	gemiddelde	s.d.	gemiddelde	s.d.	gemiddelde	s.d.
% BD	7		21		22	
Aantal ha	52.07	21.54	46.16	14.49	50.86	28.57
Melk quotum (t)	380	154	288	121	282	164
Aantal melkkoeien	58	20.9	51	17.2	48	24.7
Kg melk per ha	7656	2540	6437	2133	5737	2147
GVE/ ha	1.6	0.4	1.7	0.5	1.6	0.5
% Holstein	75 ^a	28.43	41 ^b	35.80	37 ^b	31.42
vervanging	34.6	10.11	31.5	13.49	32.8*	10.69
Kg krachtvoer/koe	1232	376.40	897	486.22	973	395.41
Doelproductie/vaars	6148	973	5594	816	5263	975
Doelproductie/koe	7533	1092	6961	842	6749	983
Kg melk/koe/jaar	6634	1306	5604	945	5820	959
% ligboxenstal	76		74		50	

Duidelijk is wel dat de groep boeren die zichzelf onder Melkproducenten schaaft, een veel hoger percentage HF-koeien heeft, en er een tendens is dat zij ook intensiever zijn (meer melk per koe en per hectare, en meer krachtvoer per koe), en meer melk per koe nastreven. Wat verder opvalt, is dat het vervangingspercentage ((aantal pinken/aantal melkkoeien)*100%) voor elke strategie bijna gelijk is, een lagere productie lijkt dus niet te leiden tot minder vervanging.

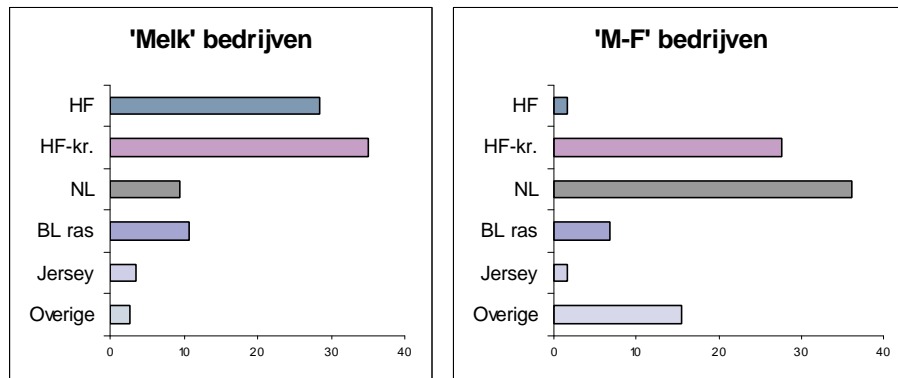
Robuuste dieren gevraagd

Ondanks de (licht) verschillende bedrijfskenmerken en de hogere doelproductie per koe voor de "Melkproducenten", waren zij nauwelijks afwijkend van de andere twee groepen wat betreft het gewicht wat zij toekennen aan de verschillende fokkenmerken. Alle veehouders vinden functionele kenmerken belangrijk met als belangrijkste aspecten de uiergezondheid (gemiddeld 30 punten) en vruchtbaarheid (gemiddeld 22 punten). Dit zijn tegelijk ook de hoogste redenen van afvoer. Ook voor exterieur scoorde uier het hoogst (27 punten). Voor melkproductiekenmerken kreeg de levensproductie de hoogste score (33 punten) en scoorde INET gemiddeld opmerkelijk lager (4 punten). Ook voor de duurzaamheidsindex (DU) werden gemiddeld weinig punten gegeven (16 punten door Melk en 11 door Multifunctionele

bedrijven).

Ander ras of kruising

Ondanks dat de fokkerijvraag voor alle boeren grotendeels het zelfde leek te zijn, werd er tussen en binnen de strategieën toch een opmerkelijk groot verschil gevonden in de keuze voor het ras of kruising waarmee men verder wil gaan. In figuur 1 is te zien dat bijvoorbeeld 30% van de 74 melkbedrijven door wil gaan met Holstein koeien terwijl dit bij de multifunctionele bedrijven maar 2% is. Deze multifunctionele bedrijven willen echter voor een derde deel door met Nederlandse rassen (MRIJ, FH en Blaarkop) terwijl deze rassen bij de andere groep veel minder gewenst worden. Binnen beide strategieën wil een redelijk groot deel door met een Holstein koe die gekruist is met een ander ras of meerdere rassen. Ook andere kruisingen zijn in beeld (Overige) zoals MRIJ x Brown Swiss of Montbéliarde.

Figuur 1: Distributie van rassen waar boeren voor kiezen. (BL = buitenlands, HF-kr = HF kruising)

Hoe nu verder?

De keuze van veel melkproducenten voor het kruisen van hun Holstein koeien met sterkere rassen lijkt een noodoplossing, omdat er geen goede Holsteinstieren kunnen vinden. Voor hen is betere informatie nodig voor de selectie van stieren. Het onderzoek naar genotype milieu interactie gaf aan (vlugschrift 146), dat de verschillen tussen gangbare en biologische productie groter worden, met name door lagere krachtvoergiften aan hoog productief vee. De biologische landbouw ontwikkelt zich richting een gras gebaseerd systeem. Een fokwaarde gebaseerd op deze situatie lijkt daarom nodig. Dit kan door de fokwaarden van de huidige stieren te berekenen op basis van biologische productie. Ook kun je denken aan de invoering van een op gras gericht fokdoel en de selectie van stieren uit het biologische milieu. De fokkerij gebaseerd op natuurlijke dekking is sterk in opkomst. In dit onderzoek geven al 13% van de boeren aan zo verder te willen. Deze bedrijven kopen vaak elk jaar een stier of houden er een uit de eigen veestapel aan om zo een geheel biologische fokkerij te creëren. Het aanbod van goede fokstieren is echter gering. Ook deze fokkerij zou zich verder kunnen ontwikkelen richting speciale fokbedrijven voor verschillende rassen met daaromheen gebruikers van stieren.

Of het kruisen van rassen op termijn een oplossing is, is een vraag op zich. Er is nog weinig bekend over de productie en andere kenmerken van kruisingen en het geeft na de eerste generatie veel variatie in de stal. Het is op korte termijn een oplossing voor het krijgen van sterkere dieren, maar voor veel kenmerken kan beter genetische vooruitgang binnen rassen worden bereikt. Onderzoek op dit terrein is daarom hoog nodig, te beginnen met het vastleggen van de kwaliteiten van de verschillende combinaties.

In het laatste deel van mijn onderzoek zullen een aantal verschillende mogelijkheden van biologische fokkerij naast elkaar worden vergeleken. Bij de sector als geheel ligt vervolgens de vraag hoe zij in de toekomst om wil gaan met de fokkerij. Wordt vervolgd.

Wytze Nauta
w.nauta@louisbolk.nl